

«Книги – перли із перлин»

6 клас

Світлана Щербина,

вчитель-методист української мови та літератури

Созонівського НВК «ЗОШ I–III ступенів – дошкільний навчальний заклад»

Кіровоградська обл.

Тема уроку. Книжка в житті людини. Письменник – особливо обдарована людина, його праця над художнім твором. Розповідь про те, як «робиться книга». Сучасний читач і його роль у новому «житті» твору.

Мета: з'ясувати значення книжки в житті людини; простежити історію написання книжок у Київській Русі; визначити роль письменницької діяльності у створенні книжок та сучасного читача у «новому» житті твору; розвивати культуру зв'язного мовлення, увагу, спостережливість, навички виразного читання, формувати читацькі смаки; виховувати поважне ставлення до творців книг, писемного слова; прищеплювати почуття любові до художньої літератури, шанобливе ставлення до книжки, до освіти.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: виставка книжок художньої, навчальної, довідкової літератури; портретна галерея українських письменників, творчість яких вивчатиметься в 6 класі; дидактичний мультимедійний матеріал, картки з прислів'ями, тестові завдання.

Види і форми роботи: обмін побажаннями, слово вчителя, акродиктант, робота з прислів'ями, бесіда, робота з портретом, реклама-інсценізація, ґрунування-асоціювання, робота в групах.

Епіграф: *Все, що серце і що розум*

Вік творили не один,

Повизбирувало людство

В книги – перли із перлин.

Ю. Ванаг

Хід уроку

I. Організаційний момент. Привітання із новим навчальним роком, обмін побажаннями

Дорогі шестикласники! От і стали ви дорослішими за літо, знову прийшли до школи, сіли за парти здобувати нові знання. І у цьому ваш найперший помічник – підручник. Підручник з української літератури – особливий, він продовжить знайомити вас з мистецтвом слова, а уроки з української літератури сприятимуть становленню кожного як освіченої, культурної особистості.

II. Актуалізація опорних знань

Хочу відновити у вашій пам'яті захопливу мандрівку розділами підручника з української літератури для 5 класу. Отже, спочатку ми побували у світі фантазії та мудрості міфів, народних легенд, переказів, казок, загадок, прислів'їв, потім ознайомилися з особливостями та змістом літературних казок, прочитали уривки з літописних творів, і нарешті, творів Т. Шевченка, П. Тичини, Є. Гуцала, М. Рильського, ґр. Тютюнника, М. Вінграновського про рідну Україну та світ природи.

Хто найкраще пам'ятає вивчене у 5 класі, покаже акродиктант.

Акродиктант

Ім'я героя казки І. Франка. Цей персонаж деякий час був царем звірів.

Письменник, автор повісті про дружбу хлопчика і вовка.

Довершений за змістом вислів про риси та вчинки людей із повчальним змістом.

Невеликий твір, у якому в прихованій формі описано предмети чи явища, які треба назвати.

Якого царя переміг Лоскотон?

Відповіді. 1. Микита. 2. Вінграновський. 3. Прислів'я. 4. Загадка. 5. Плаксія.

(Підкресліть третю літеру кожного слова; утвориться слово книга).

Справді, відколи люди навчилися писати, усю свою життєву мудрість і досвід довірили книжкам. Вони відкривають нам світ, допомагають зазирнути в минуле і передбачити майбутнє.

III. Робота з епіграфом уроку

Чому автор називає книги «перлами із перлин»?

Які ви знаєте прислів'я, приказки, вислови відомих людей про книгу?

Робота з прислів'ями.

Поедняйте стрілочками частини прислів'їв в обох колонках. Утворені вислови запишіть.

1. Книга вчить,усе знати.
2. Книжки читати –як на світі жить.
3. Людина без книги,в читанні силу має.
4. Не всякий, хто читає,як риба без води.
5. Не на користь книжку читать,не очима, а розумом.
6. Книжку потрібно читати...	...коли верхки лише хапать.
7. Хто багато читає –як птах без крил.
8. Розум без книжки,той багато знає.
9. Сонце освітлює людині шлях,а книга – розум.
10. Хліб годує тіло,а книжка дає їй крила.

Вкотре переконуюєшся в безмежній мудрості нашого народу. Як влучно сказано у цих прислів'ях про роль книжки та читання у житті!

IV. Оголошення теми, мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. А що таке книга? Книга – велике диво, створене людиною. Але у такому вигляді, якою вона є зараз, книга до нас прийшла не відразу.

V. Опрацювання учнями навчального матеріалу 1. Перегляд відеопрезентації «Історія виникнення книги». Коментар учителя.

Не віриться, що колись давно на світі не було книжок, бо люди ще не вміли їх робити. «Сторінками» найперших книг були камені, сокири, вояцькі щити, стіни печер. На цьому всьому люди писали. Пізніше додумалися писати на глині, яку потім сушили й загартовували у вогні. Та хіба на сторінках-цеглинках багато напишеш? А які важкі і незручні були такі книжки!

Ще одним щаблем на шляху розвитку книги були воскові дощечки, на яких писали кістяним або металевим інструментом, загостреним із одного кінця і широким з іншого, так званий *стиль (стилос)*. У воскових табличок була ще одна перевага – вони були багаторазового використання. До речі, такі таблички зв'язували між собою. І багато вчених вважають, що саме грецькі таблички послужили прототипом найпершої книги.

До наших днів дійшли також берестяні грамоти, книги із кори. **Берестяні грамоти** – написи на шматках берести, кори берези, зроблені за допомогою спеціальних писал – загострених металевих паличок.

Із часом люди навчилися робити зручні і легкі книги з тонкої овечої, козячої або телячої шкіри. Першу таку книжку виготовили в Малій Азії, в стародавньому Пергамі, у другому столітті до нашої ери. Тому папір із шкіри назвали *пергаментом*.

А потім були книги з папірусу – це така болотяна рослина. Та справжній *папір*, на якому пишуть і сьогодні, люди навчилися робити дві тисячі років тому в Китаї. Тому у багатьох країнах й почали писати на папері, саме писати, бо книги були рукописними, й одну книжку переписували, бувало, кілька років.

2. Розповідь про історію рукописної книги в Київській Русі. Перегляд відепрезентації «Як створювалися рукописні книги в Київській Русі». Коментар учителя.

На Русі любили й цінували книгу. Коли ви погортаєте рукописи того часу (а зробити це можна у відділі рідкісних та цінних документів Кіровоградської обласної бібліотеки імені Д. Чижевського), то побачите, з якою любов'ю, терпінням і дбайливістю створювалися книги. Їх писали в основному при монастирях та храмах спеціальні переписувачі – монахи чи дякони – на пергаменті чорнилом, виготовленим із дубової або вільхової кори, гусячим пером. Книга вважалася великою цінністю, і не раз у літописах знаходимо похвальне слово про неї. Князь Володимир Васильович за один молитовник заплатив вісім гривень, а за село – 50 гривень.

На XI століття припадає створення перших книгозбірень. Великим меценатом письменства був Ярослав Мудрий, який заклав бібліотеку при Софійському соборі, бо вважав, що «той, хто часто читає книги, веде бесіду з Богом».

Кожну книгу писали тоді від руки повільно, довго, букви вимальовували красиво, чітко. Таке письмо називалося *уставом*. Книжник перші букви абзацу виводив червоною фарбою та золотом, звідси й такий вислів: писати з «червоного рядка», тобто з нового абзацу. Книжки прикрашалися малюнками, мініатюрами, від латинського слова «мініум» – червона фарба. Але мініатюри були найчастіше багатокольоровими.

Дуже витончено оформлені перші відомі у нас пам'ятки писемності Київської Русі: **Остромирове Євангеліє** (1056–1057 рр.) та **Ізборники Святослава** (1073 р. та 1076 р.). Ці найдавніші книги, що дійшли до нас, писані *уставом*, у якому переважали прості лінії, прямі кути і кола. Пізніше устав перейшов у *півустав*, букви якого були менш правильно виведені, але все ще стояли окремо одна від одної. Врешті з'явився *скоропис*, у якому букви вже поєднувалися між собою. Згодом стали використовувати *в'язь*. В'язеві літери малювали дуже щільно: рядок ставав суцільною орнаментальною смугою.

Остромирове Євангеліє – це велика з художнім смаком оздоблена літургійна книга. Текст її написано на пергаменті крупним уставом (урочистим письмом) у два стовпчики. На трьох аркушах вміщені мініатюри, які за технікою виконання нагадують давньоруські емалі. Вони зображують євангелістів Іоанна, Луку, Марка. Текст прикрашено художніми заставками, що подібні до орнаментів Софійського собору у Києві, та великими початковими буквами-ініціалами, розмальованими фарбами. Назва Євангелія походить від імені новгородського посадника Остромира – замовника книги. Переписав книгу, як видно з приписки на останньому аркуші, дяк Григорій із помічниками.

У XI столітті з'явилися книги для світського читання з текстами повчального характеру, так звані **Ізборники**; два з них збереглися до нашого часу. Перший виготовлений на замовлення київського князя Святослава Ярославича 1073 року. Це збірник творів грецьких авторів богословсько-філософського змісту.

Малюнок на другому аркуші **Ізборника** дає яскраве уявлення про мистецтво книжкової мініатюри XI століття. Він зображує замовника книги Святослава Ярославича з родиною. Князь у синьому плащі-корзно, отороченому золотою каймою та застігнутому фібулою біля правого плеча. На голові – князівська напівсферична шапка з хутряною опушкою. Княгиня у довгому із широкими рукавами одязі, підперезаному золотим поясом. На голові – хустка. Сини князя зображені у червоних каптанах, теж підперезаних поясами. У збірнику є й інші барвисті мініатюри. Цікаві малюнки на полях книги: знаки зодіаку – Діва, Стрілець, Рак, Єдинорог тощо. Текст прикрашено чудовими заставками, кінцівками, ініціалами, писаними золотом та фарбами.

Другий **Ізборник** 1076 року починається «Словом некоего калугера (ченця) о чтении книг», в якому говориться про користь освіти: «*Добро есть, братие, почитанье книжное...*»

Рукописна книга була особливо цінною, писалася дуже довго, на дорогому пергаменті, та художньо оздоблювалася. Текст прикрашали ініціалами, заставками та мініатюрами.

Про що може розповісти давній рукопис? Найчастіше у нього немає ні автора, ні назви. **Пересопницьке Євангеліє** – одна з небагатьох рукописних книг, історія створення якої описана в самому рукописі. Воно було написано в 1556–1561 роках у монастирі князів Заславських при церкві Святої Трійці у Пересопницькому монастирі на Волині (зараз Рівненська область). Із тексту Євангелія дізнаємося, що ця величезна робота була виконана двома ченцями: протопопом Михайлом Васильовичем Саноцьким і архимандритом Пересопницького монастиря Григорієм.

Рукопис **Пересопницького Євангелія** становить собою книгу, переплетену в дубові дошки, обтягнуті зеленим оксамитом. Написано воно чорнилом на пергаменті красивим письмом («уставом»), а заголовки – золотою в'яззю.

Книга складається із 63 зошитів і 960 сторінок, вага її становить 9 кг 300 г. **Пересопницьке Євангеліє** є першою в Україні церковною книгою, перекладеною із книжної церковнослов'янської мови на старобуковинську.

Пересопницьким Євангелієм користувалися протягом століть. Обкладинку рукопису змінювали не менше ніж три рази. На сторінках є позначки, зроблені різними мовами, які належали до різних епох. На перших сторінках – напис українською мовою, зроблений І. Мазепою, про передачу Євангелія єпископу Переяславському. Є також написи латинською мовою, це свідчить про те, що певний час рукопис знаходився в Переяславській семінарії. Вже у XX столітті Євангеліє опинилося у Полтавській бібліотеці, потім у музеї Києво-Печерської лаври. Припускали, що в роки Великої Вітчизняної війни Євангеліє було знищено. Знайшов рукопис професор Київського університету С. І. Маслов в архіві Києво-Печерської лаври в невеличкій скриньці. Чийсь добрі руки врятували цей безцінний скарб. За ініціативою професора книгу передали до Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського.

Під час інавгурації Президента України в грудні 1991 року **Пересопницьке Євангеліє** було вперше

використано як символ державності. На ньому присягав на вірність Україні Леонід Кравчук. Саме з того часу з'явилася традиція, що президенти України присягають на цій книзі. У серпні 2011 року виповнилося 450 років Пересопницькому Євангелію, і тому цей рік був оголошений Роком Української Першокниги.

3. Бесіда. Обговорення опрацьованого матеріалу за запитаннями:

Що свідчить про те, що на Русі любили й цінували книжку?

Хто створив першу книгозбірню на наших землях?

Яке письмо називалося уставом?

У чому особливість технології написання книг?

Поясніть вираз «писати з «червоного рядка».

Які вам відомі перші пам'ятки писемності?

Чому Ізборник Святослава 1073 року вважають шедевром образотворчого мистецтва?

Яка історія написання Пересопницького Євангелія?

Що вам відомо про подальшу долю цієї пам'ятки?

Коли вперше цю унікальну Українську Першокнигу було використано як символ державності?

За що ж хвалять книги?

4. Робота з портретом.

Учитель. Одним із найпомітніших історико-літературних явищ середньовіччя є літописи Київської Русі.

Розкажіть, що ви про них знаєте.

Хто були автори літописів?

Що вам відомо про «Повість минулих літ» і її автора Нестора Літописця?

Погляньте на малюнок монаха-переписувача. Традиція визначає, що це створений уявою живописця узагальнений образ Нестора Літописця. Які якості першого письменника Київської Русі зумів передати художник?

Що доповнили б ви?

Відомий український літературний критик М. Слабошпицький писав: «Хтось із великих людей сказав: «Усе минає, а слово залишається. Зникають у безвісті держави, володарі, раби, на порох розсипаються величні будівлі, вмирають дерева, пересихають ріки, гори перетворюються на купи каміння, все стає тліном і прахом, а написане слово залишається. Залишається і несе кризу час голос людської душі. Це – одне з найбільших див нашого світу. Диво написаного слова, яке пережило століття й покоління.

Ми майже нічого не знали б про давнину, якби історія не подарувала нам літописців, людей, мобілізованих словом і правдою на виконання свого обов'язку перед далекими нащадками. Літописці – посланці з далекого минулого у далеке майбутнє, зв'язківці між епохами. Здебільшого безіменні, вони анітрохи не дбали про свою славу, не прагнули залишитися в історії. Головним для них було те, аби все, чим жили їхні сучасники, зафіксувати в слові, пронести крізь провалля часу».

Я погоджуюся із думкою нашого автора про те, що літописці (і, безперечно, монахи-переписувачі певною мірою теж), «мобілізовані словом і правдою», були першими творцями-письменниками написаної книги.

А ще, я думаю, що вам не менш цікаво буде дізнатися і про те, що рукописних книг до нас дійшло мало. Так, із XI століття – лише 33, а за чотири століття існування Київської Русі (XI-XIV) – близько півтори тисячі (хоч було їх усього майже сто тисяч!)

5. Тестові завдання.

I варіант

До того, як люди почали писати на папері, свої думки, спостереження, враження вони фіксували на:

а) цементі; б) воді; в) піску; г) камені.

Спочатку книги писали на:

а) дерев'яних дощечках; б) шкірі-пергаменті; в) темному папері; г) папірусі.

Перші книги на Русі писали від руки, таке письмо називалося:

а) уставом; б) біблійним; в) постановою; г) малюнком.

Книги прикрашали:

а) малюнками-мініатюрами; б) виробами з дерева; в) різнокольоровим склом; г) вишиваними закладками.

За вимогою Ярослава Мудрого скорописці перекладали на слов'янське письмо з мови:

а) візантійської; б) німецької; в) грецької; г) шумерської.

За обсягом знань, мудрістю книгу порівнюють:

а) з рідною мовою; б) з повноводною річкою; в) з густим лісом; г) з сонцем.

Письменник – це:

а) той, хто красиво вміє висловити власну думку; б) людина, яка має обов'язково дві вищі освіти; в) особа, для якої літературна діяльність є професією; г) той, хто здатний багато говорити.

У народі кажуть: «Сонце освітлює людині шлях, а книжка дає їй...»:

а) крила; б) багато грошей; в) промінь; г) відпочинок.

Роком Української Першокниги був оголошений...

а) 2011 рік; б) 2012 рік; в) 2013 рік; г) 2014 рік.

Посланці з далекого минулого у далеке майбутнє, зв'язківці між епохами – це...

а) князі; б) володарі держави; в) священики; г) літописці.

Примітка. За кожну правильну відповідь – 1 бал.

II варіант

«Сторінками» найперших книжок були:

а) кленове листя; б) стіни печер; в) дубові гілки; г) дорогоцінне каміння.

Книга на Русі завжди була у великій пошані, бо:

а) її брали у велику подорож; б) вона вважалася мудрою; в) читаючи, люди мали тільки гарний настрій; г) вона дорого коштувала.

Як називався новий абзац під час письма на сторінках книг?

а) «золотим рядком»; б) «новою думкою»; в) «червоним рядком»; г) темою.

Дуже витончено оформлено першу пам'ятку писемності 1056–1057 рр. під назвою:

а) Остромирове Євангеліє; б) «Повість минулих літ»; в) «Апостол»; г) «Буквар».

За наказом Ярослава Мудрого у храмі Святої Софії було:

а) організовано картинну галерею; б) створено багату бібліотеку; в) розпочато навчання для всіх охочих; г) облаштовано приймальню для іноземних послів.

На думку Ярослава Мудрого, «той, хто часто читає книги, той веде бесіду...»:

а) з Богом; б) із власним майбутнім; в) із силами природи; г) з духами.

Для того щоб писати книгу, необхідно мати:

а) багато грошей і швидкість писання; б) гарний настрій і здоров'я; в) терпіння і дбайливість; г) бажання і силу волі.

Пересопницьке Євангеліє зберігається у:

- а) Пересопницькому монастирі;
- б) Полтавській бібліотеці;
- в) Києво-Печерській лаврі;
- г) Національній бібліотеці України імені В. Вернадського.

За чотири століття існування Київської Русі (XI–XIV) рукописних книг до нас дійшло...

- а) півсотні; б) півтисячі; в) півтори тисячі; г) сто тисяч.

Автором першого літопису «Повість минулих літ» є:

- а) протопоп Михайло Васильович Саноцький;
- б) архімандрит Григорій;
- в) князь Ярослав Мудрий; г) Нестор Літописець.

Примітка. За кожну правильну відповідь – 1 бал.

Учитель. Та з того часу, відколи з'явилося книгодрукування (в нашій країні це сталося в XV столітті), все дуже змінилося. Друкарський верстат німця Гутенберга дозволив швидше поширювати книгу, освіту, а отже й знання. На слов'янських землях першодрукарями можна по праву вважати Святополка Фіоля, Франциска Скорину, Степана Дропана. А перші друковані книжки Івана Федорова: «Апостол», «Буквар» (1574) та Острозька Біблія (1581) – започаткували новий етап в історії культури – мистецтво книгодрукування. Друкарство поставило нові вимоги до якості книжок: технічно копіюваній у сотнях екземплярів друкований текст не мав містити помилок. Така увага до мови зумовила потребу появи спеціальних мовних довідників – *граматик*.

Словникова робота.

Грамматика (грец. – «літера», «написання») – термін, який уживається в двох пов'язаних значеннях: як будова мови і як розділ мовознавства, що вивчає граматичну будову мови.

У XVI і XVII століттях почали створювати друковані граматики, одну з яких, складену Мелетієм Смотрицьким і видану у 1619 році (а згодом із виправленнями ще двічі перевидану уже в XVIII столітті), називав «одним із своїх учителів» відомий учений світового рівня Михайло Ломоносов. Я думаю, що з тих часів бере свій початок іще одна книжка – довідкова.

6. Реклама-інсценізація.

Хлопчик. Хто знає, скільки у світі є книжок? Цього ніхто не знає, бо так їх багато. Я вже знаю, що є художні книжки, в яких розповідається про історії людського життя.

Художня книжка. Так, я – Художня Книжка. Така красуня! Вся в малюнках і така цікава. Влаштовую зустрічі з казковими героями, подорожі у світ прекрасного і про складний світ людських взаємин розказую.

Хлопчик. Знаю, що є наукові, в яких описані винаходи і досягнення науки.

Підручник. Я – Підручник, одна із таких книжок для навчання дітей, ваш перший помічник і порадник, бо у доступній для учнів формі пояснюю про все на світі у кожній галузі наук. Молодший мій братик Буквар навчив вас читати і передав мені естафету.

Хлопчик. Які ще є книжки?

Словник. Що ж ти мене, друже, не впізнав? Адже я – Словник, збірник слів в алфавітному порядку з поясненням, тлумаченням, перекладом іншою мовою. Є багато різних словників, які допомагають учитися. Це всім нам відомий орфографічний словник, який розкаже, як правильно писати слова. А ще фразеологічний словник. Він вчить правильно будувати речення і правильно вживати потрібні слова в тексті. Є словники синонімів, словники антонімів. У них теж потрібно частенько заглядати, щоб збагачувати і розвивати свою мову. А ще є перекладні словники, за допомогою яких

ми вивчаємо іноземну мову. Трохи не забув про тлумачний словник, який пояснює значення слова, тобто тлумачить його зміст.

Хлопчик. Так, згадав. Я про види словників у 5 класі з уроків української мови дізнався. А от про ці дві книги я нічого не знаю.

Енциклопедія. Я – Енциклопедія. Коли ви шукатимете відомості про історію виникнення предмета, на допомогу вам можу прийти тільки я. Мені так хочеться бути з вами, коли ви готуєте уроки. Станьте моїми вірними друзями.

Довідник. Я – Довідник, для вас чудовий помічник. Я дам вам короткі відомості з певних питань. Подружимося, чи як?

Учитель. Я думаю, що кожна із представлених книг заслуговує на вашу дружбу з нею. Що ж, діти, із нашої короткої реклами-інсценівки ви, мабуть, зрозуміли, що книжка на сучасному етапі розвитку цивілізації є одним із найефективніших інструментів передачі інформації у всіх сферах людської діяльності. Останнім часом вона існує не лише в паперовому, але й у цифровому вигляді. Це електронна книжка. Але справжній дух у будь-яку книжку вселяє маг і чарівник – творець книжки – письменник.

7. Гронування-асоціювання. Доберіть ваше пояснення до слова «письменник».

Письменник – учитель, наставник, порадник, мудрець, друг, людинознавець...

Словникова робота.

Письменник – той, хто пише художні твори. Особа, для якої літературна діяльність є професією. (*Великий тлумачний словник сучасної української мови.*)

У чому, на вашу думку, полягає письменницька робота?

Чи легко бути письменником?

Яких письменників ви знаєте?

Чи розвивається література нині?

Хто творить літературу в наш час?

Пофантазуйте, яку б ви написали книжку, якби були письменниками. Що необхідно, на вашу думку, щоб стати справжнім митцем слова?

Наскільки актуальними для нинішніх читачів є слова французького мислителя XVIII століття Дені Дідро: «Люди перестають думати, коли перестають читати»?

Як ви прокоментуєте такий вислів відомого німецького письменника Йоганна Вольфганга Гете: «Література вимагає не тільки талановитого письменника, а й талановитого читача»?

Що означає бути таким читачем?

Прокоментуйте вислів: «Сонце освітлює людини шлях, книжка дає їй крила».

Читаючи той чи той твір, ми разом із письменником фантазуємо, подорожуємо в чарівний світ казки, легенди, міфу; знайомимося з видатними історичними подіями та особами – творимо власний уявний світ.

8. Робота в групах. Подумайте над словами відомого письменника і висловіть власне ставлення до прочитаного.

«Усі хороші книжки схожі в одному – коли ви дочитаєте їх до кінця, вам здається, що все це відбулося з вами, і так воно назавжди при вас залишиться: хороше і погане, захоплення, смуток, співчуття, люди і міста, і яка була погода.» (*Е. Хемінгуей*)

VI. Закріплення вивченого матеріалу

Учитель. Хочу вам прочитати цікавий відгук на

прочитану книжку одного з наших школярів, котрий брав участь у щорічному обласному конкурсі «Найкращий відгук на сучасну дитячу прозу» у 2012–2013 н. р. Саме його твір, на мою думку, є яскравим підтвердженням слів Е. Хемінгуея про те, що, дочитавши книжку, ми раптом усвідомлюємо, що все це відбулося з нами і «назавжди при нас залишиться».

Відгук на книжку Жолдака Б. «Капосні капці». – К. : Грані – Т., 2008. – 80 с.

Мабуть, добре мати машину часу: сів у неї – й опинився або в далекому минулому, або в невідомому майбутньому. У мене таке бажання з'явилося тоді, коли я прочитав книжку Б. Жолдака «Капосні капці». Така чудова мандрівка у стародавній квітучий Київ вийшла, що аж дух захопило! Спершу я разом із головним героєм кіноказки Омельком на березі річки Почайни біля палаючого багаття босоніж у танці притупував, очима відшукуючи у натовпі дівчат Одарку, яка так хлопцеві подобалася і готова вже б і в танець із ним піти, але... Де не взялися чудернацькі азіатські Абу-Касимові капці із шалено довгими і закрученими носачами, що несподівано все його життя перевернули. Взувся хлопець у незвичну взувачку – і ну мандрувати! Де тільки капці його не виводили! Омелько і в князевому палаці побував (заледве його за князівну не просватали), і на строкатому київському базарі, рятуючись від Володимирових варягів-охоронців, крам купецький попсував, і парфумами торгував, бо духмяні пахощі Одарка обов'язково прийде купити, і врешті-решт у кривавий герць із ординськими загонами Касима Абу (недостойного нащадка Абу-Касима) під фортечними мурами Києва вступив. І вийшов переможцем!

А серце Одарчине з того часу теж належить Омелькові, бо саме такими, як він, і треба бути справжнім чоловіком...

Подкопайло Тимур,
учень 5 класу Сосонівського НВК

Учитель. А наступний відгук допоможе зрозуміти думку італійського поета Ф. Петрарки про те, що «книги мають особливу чарівність; книги дають нам насолоду: вони розмовляють із нами, дають нам добрі поради, вони стають живими друзями для нас». Тож слухаймо!

Відгук на книжку Сняданко Н. «Країна поламаних іграшок та інші подорожі». – К. : Грані – Т., 2008. – 80 с.

Хоч я вже навчаюся в 4 класі і з кожним днем дорослішаю, але добре пам'ятаю, як ходила в дитячий садочок і любила гратися іграшками. Були вони такими різноманітними та гарними, а деякі ставали справжніми друзями. Та потім опинилися на полицях і самотньо там стояли. До знайомства з книжкою Сняданко Н. «Країна поламаних іграшок та інші подорожі» я, як і головний герой цього твору Матвійко, навіть не задумувалася над тим, що поламани іграшки можуть почуватися зрадженими, коли з ними ніхто не грається, а дітей, які їх ламають, вносять до списку руйнівців і позбавляють права отримувати задоволення від гри. Такий суворий присуд виносить Конгрес м'яких іграшок, про який хлопчик дізнався від незвичайної м'якої іграшки – «смугастої свинки Параски, в якій одне вухо було жовтим, а друге – зеленим, і в такі кольорові смужечки був її комбінезон». Казкові мандрівки зі свинкою Параскою і всі випробування допомогли Матвійкові (якому всього 4 роки) із розбещеного і неслухняного хлопчика перетворитися на чемного, самостійного і майже дорослого.

Наталка Сняданко своїм твором допомогла і мені зрозуміти, що кожна дитина здатна займатися самовихованням. Мені дуже сподобалася ця книжка.

Щербина Дарина,
учениця 4 класу Сосонівського НВК

Учитель. Я бажаю вам стати справжніми талановитими читачами, друзями книги, її поціновувачами, адже захоплення книгою передають навіть архітектори та скульптори, що створили численні пам'ятники цьому винаходу людського генія по всьому світу.

Перегляд відеопрезентації «Пам'ятники книзі».

Учитель. Символічно, що наша презентація закінчується слайдом, на якому зображена розгорнута книга, бо вона, за словами українського письменника – нашого земляка В. Базилювського, «нагадує птаха в польоті, є в цьому щось хвилююче і значуще. Розгорнута книга – як розпростерті крила. Я заглиблююся у неї і відчуваю, що крилатію сам. Крила книги – мої крила».

А нас із вами дуже зачекалася ще одна розгорнута на партах книга – підручник з української літератури.

VII. Підсумково-оцінювальний етап **Підсумкове слово вчителя.**

У 6 класі ви познайомитеся з календарно-обрядовими піснями, піснями літературного походження, творами видатних українських письменників: М. Вороного, Т. Шевченка, Лесі Українки, В. Винниченка, С. Чернілевського, І. Жиленко, О. Іваненко, Е. Андіївської, В. Нестайка, Я. Стельмаха, Л. Ворониної, Л. Глібова, С. Руданського, П. Глазового та багатьох інших.

Кожний художній твір нас учить любити рідний край, природу; поважати батьків, дорослих; цінувати дружбу, вірність; критично ставитися до людських вад (брехня, ледарство, підступність, хвалькуватість та ін.).

Тож, щоб ваша мандрівка була цікавою, захоплюючою, необхідно осмислено читати художні твори, вчитися висловлювати власні думки, почуття, спостереження, виявляти активність, бажання пізнати нове й цікаве. Адже, як сказав відомий письменник Ернест Хемінгуей: «Усі хороші книжки схожі тим, що вони правдивіші за саме життя».

Нехай щастить вам, юні мандрівники-книголюби!

2. Бесіда.

Які почуття ви пережили на уроці?

Чи вдалося досягти поставлених цілей?

Що було найцікавішим?

Як ви оцінюєте власну роботу та роботу класу?

Де, на вашу думку, можете застосувати засвоєний сьогодні матеріал?

3. Оголошення результатів навчальної діяльності учнів на уроці.

VIII. Домашнє завдання

Обов'язкове:

Написати творчу роботу на одну із тем: «Моя улюблена книжка», «Мій улюблений літературний герой», «Подорож із улюбленим героєм сторінками книжки», «Я потрапив у книжку і ...».

Написати відгук на прочитану книгу для дітей, написану сучасним автором.

Підготувати розповідь про домашню бібліотеку.

За бажанням:

Оформити рукописні книжечки, стилізовані під старовину, записавши туди прислів'я, приказки, вислови відомих людей про книгу.

Дібрати інформацію про головні календарні обряди українців (за вибором).

Використані джерела

1. Авраменко О. М., Шабельникова Л. П. Українська література: Підручник для 6 класу / О. М. Авраменко, Л. П. Шабельникова. – Київ : Грамота, 2006. – 295 с.
 2. Білокінь Н. Дієприкметниковий і дієприслівниковий звороти (Інтегрований урок-екскурсія у 7 класі) / Н. Білокінь // Дивослово. – 2014. – № 6. – С. 7–10.
 3. Воевода З. Я., Скоб'як Г. О. Українська література. Книга для вчителя: орієнтовне календарне планування та розробки уроків. 6 клас / З. Я. Воевода, Г. О. Скоб'як. – Київ: Грамота, 2006. – 343 с.
 4. Мацько Л. І., Мацько О. М. та ін. Українська мова: збірник текстів для переказів на випускних екзаменах у загальноосвітніх навчальних закладах / Л. І. Мацько, О. М. Мацько, С. О. Караман, О. М. Сидоренко. – Київ : Магістр – S, 1998. – С. 39.
 5. Рудницька О. Б. Розробки уроків з української літератури для 6 класу 12-річної школи: I семестр / О. Б. Рудницька // «Бібліотечка «Дивослова». – 2006. – № 6. – С. 2–4.
 6. Фасоля А. М., Кручко Н. С. та ін. Особистісно-зорієнтоване планування та моделювання уроків з української літератури: 5-6 класи 12-річної школи. I семестр А. М. Фасоля, Н. С. Кручко, В. А. Рябус // «Бібліотечка «Дивослова». – 2006. – № 9. – С. 47–48.
 7. Чупринін О. О. Українська література: 6 клас. I семестр / О. О. Чупринін. – Харків: Видавнича група «Основа», 2009. – С. 5–8.
 8. Павлів І. Уроки з української літератури для 6 класу (I семестр) / І. Павлів // «Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 5–6. – С. 4–11.
-